

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

XII. De jurejurando.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

fide addubitare non oportet, *d. c. 2. & d. 5. sed c. i. cum s. seq. e. Ad audientiam 13. circa fin. Ext. De praescript. Neque interest, hoc instrumentum originale sit sive ejus exemplar, hoc est, ex originali ipso desumptum, dum modò jussu judicis, *c. fin. Ext. hoc tit. Auth. Si quis in aliquo C. De edendo c. 1. Ext. hoc tit. c. penult. Ext. eod. Similiter & illud, quod ex notis tabellionis præmortui, ab alio auctoritate judicis in publicam formam redactum est, plenam fidem meretur.**

§. 3. Instrumentum publicum quomodo probetur?

Si de instrumento, in publicâ manu confectum sit, dubitatio inciderit; recurrendum erit ad ipsum tabellionem, vel ad testes inscriptos instrumento, vel ad comparationem literarum, *paragr. si verò moriantur cum paragr. seq. Novell. de instrum. can.*

§. 4. Quid sit instrumentum privatum, & quantâ ejus fides?

Privatum instrumentum est, quod à privato homine, nullâ auctoritate publicâ, conscriptum est; quod quandoque appellatur chirographum, *l. Comparationes 19. C. hoc tit. l. Si chirographum 24. D. De probat. cautio, l. Cum de indebito 25. paragr. fin. D. De probat. epistola, l. Publica 26. paragr. Titius D. De p. s. nonnumquam rationes, l. Rationes 6. C. De probat. Quod certè contra non inficiantem rectè probat, *d. paragr. Titius l. Generaliter 13. C. De nonnum pecun. paragr. si tamen quisquam cum paragr. hac dicimus Novell. 73. de instrum. caus. contra negantem verò minimè: nisi testibus legitimè suffultum sit, iisque supersticibus & testificantibus; aut ha-**

beat authenticum sigillum, quo ejus fides adstruatur, *c. 2. Ext. hoc tit. paragr. si quis igitur d. Novell. de instrum. caut. adde ibid. DD. Si autem testes non supersint, aut sigillum authenticum non habeatis comparatione literarum, vel de relatione juramenti, res explicanda erit, de qua vide paragr. sed & si quis cum paragr. seq. d. Novell. l. Comparationes 19. cum Auth. seq. C. hoc tit.*

§. 6. Instrumentum contrario instrumento, aut testibus refelli potest.

Receptum tamen est, ut instrumentum, licet publicum, contrariis testibus vel instrumentis refelli possit, *c. Cum Ioannes 10. Ext. hoc tit. l. Optimam 14. C. De contrah. & com. stip. & utrobique vide DD. Quot testibus opus sit ad refellendum instrumentum, vide Panorm. & Felin. ad d. c. Cum Ioannes Interim enim instrumento statur, donec contrarium probetur, *l. Cum precibus 18. C. De probat. Quin & instrumenta à se invicem dissidentia, ab una eademque parte producta, mutuo sibi fidem derogant, & neutrum ratum est, l. Scriptura 14. C. hoc tit. c. Imputari 13. Ext. eod.**

§. 7. De cautione sine causa emissâ.

Porrò in cautione illud animadvertendum est, ut si indeterminate, id est, nullâ adjectâ causâ (veluti, ex mutuo, ex vendito, ex deposito, vel simili) emissâ fuerit à debitore, nullam vim habeat ad persequendum debitum: sin causa adjecta fuerit, confessione interim stetur, donec probaverit debitor se indebitè, quod cautione continetur, promississe, *c. Si cautio 14. Ext. hoc tit. l. Cum de indebito paragr. fin. D. De probat.*

DE IVRE JURANDO. TITULUS XII.

§. I. Iusjurandum probationis species est, & quid sit?

Quia & per iusjurandum nonnumquam rei dubiæ fides inducitur; idcirco inter probationum species non immeritò numeratur, ut probat *latius Decius Ext. De probat. ad rubr. n. 11. circa med. Est autem iusjurandum Ciceroni affirmatio religiosa, lib. 3. Officior. & quidem eleganter, si sub affirmatione & negationem complectamur, saltem indirectè: qui enim negat, indirectè quoque affirmat, ita esse, quod negat. Vide *Nayarr. in Manuali cap. 12. num. 1. ubi iura-**

menti definitionem pluribus verbis tradit & explicat.

§. 2. Iusjurandum duplex.

Iusjurandum duplex à Doctoribus, doctrinæ causâ, constituitur: aliud enim Promissorium est, aliud Assertorium, de quibus *latius apud Hostien. in Sum. hoc tit. num. 3. & Darmien. Select. interpret. lib. 1. cap. 3. Promissorium dicitur, quod contractui vel alteri actui adijcitur, confirmandi sive non retractandi ejus causâ, ut in c. Cum con-*

Asaaa 2

tingat

tingat Ext. De iur. iur. inc. Quamvis De pact. in c. l. Vi iurisjurandi 7, D. De oper. libert. Assertorium, quo rei præsentis vel præteritæ veritas assertitur: quale præstant testes in dicendo testimonio, c. Nuper: 5, Ext. De testib. item pars, ex delatione ad verfarium vel iudicis, ad decidendam litem, l. 1, & passim D. & C. hoc tit. Quod posteriori decisorium vulgè appellatur: atque hoc ad præsens argumentum pertinet.

§. 3. Decisorii juramenti species.

Decisorii juramenti tres species sunt, Voluntarium, Judiciale & Necessarium, sicut patet ex Eubr. hujus tit. in D. Voluntarium juramentum est, quod ex conventionem per modum transactionis extra iudicium pars parti defert: dictum Voluntarium, quod spontè deferatur, & suscipiatur ab altero, d. l. 1, l. 2, & l. 3, l. Iusjurandum 17, D. hoc tit. paritque exceptionem reo, si iuraverit, §. exceptio iurisjur. sup. De except. fin. actor, actionem in factum, l. Actor 8, Cod. De reb. cred. aut actionem ex ipso contractu, ubi de contractu iuravit actor, l. Si duo 11, par. si quis iuraverit D. hoc tit. Judiciale juramentum est, quod in iudicio à parte parti defertur, sed approbante iudice, l. penult. par. sed juramento C. De reb. cred. junct. l. Delata C. eod. tit. quod recusari ab eo, cui delatum est, licitè potest & referri, c. fin. Ext. hoc tit. & d. par. sed juramento, par. si tamen quisquam & par. hac dicimus Nov. de instrum. eaur. nisi & simul iusserit iudex, delatum juramentum præstari. Nam hæc specie manifestæ incertitudinis esset & confessionis, nolle nec jurare, nec iusjurandum referre, text. est in l. Manifesta 38, D. hoc tit. Nisi fortè iusta causa subesset recusandi juramenti: veluti si petatur jurari de facto alieno, cujus probabilis ignorantia, l. Marcellus 11, par. 1, D. Rerum amotar. & d. l. penult. & d. e. fin. in princ. & ibi Panorm. num. 12. a Juramentum necessarium est, quod in causa dubia à iudice defertur reo vel actori, ob inopiam plearæ probationis, l. Admonendi 31, D. eod. l. In bona fidei 3, C. De reb. cred. idè Necessarium dictum, quod necessarium à iudice deferendum sit, d. l. In bona fidei, & ab eo, cui delatum est, subeundum, nisi & hinc subsit iusta recusationis causa, c. fin. in princ. Ext. hoc tit. & l. penult. par. sed juramento C. De reb. cred. Sanè, inquit Gregorius IX. si actor omninò in probatione defecerit, reus debet (etsi nihil præstiterit) obtinere. Præsumptions verò faciente pro illo, reo deferri potest ad ostendendam suam innocentiam juramentum: nisi iudex (inspectis

personarum & causæ circumstantiis) illud actori videat deferendum, text. est in d. c. fin. par. sanè.

§. 4. Necessarium juramentum in quo distet ab aliis.

Illud singulare est in hoc juramento necessario, quod sententia ex eo lata propter instrumenta de novo reperta, retractari possit, & causa ex integro agi, d. l. Admonendi: secus in aliis juramentis, quia hæc transactionis & solutionis speciem continent, d. l. Admonendi junct. l. 1, l. 2, & l. Iusjurandum 17, D. hoc tit. præterquam si legatum aut fideicommissum sibi deberi à legatorio iuratum sit, quod tamen postea falsum pro dolo testamento demonstratur: idque ob favorem ultimæ voluntatis, l. fin. C. d. tit. cui aliter præiudicari non potest, quàm inspectis cognitisque verbis testamenti, l. De his 6, D. De transact.

§. 5. Iusjurandum pejeraturo non deferendum.

Deferentem vel referentem iuramentum commississe oportet, quod graviter monet D. Augustinus: Ille, inquit, qui hominem provocat ad iurationem, & scit eum falsum esse iuratum, vincit homicidam: quia homicida corpus occisurum est, ille animam: imò duas animas, & eius, quem iurare provocavit, & suam. Scis verum esse, quod dicis, & falsum esse, quod ille dicit: iurare compellis, ecce iurat, ecce peierat, ecce perit. Tu quid invenisti? imò & tu peristi, qui de illius morte te satiare voluisti, ext. est in can. Ille qui hominem xxii. q. 5.

NOTATIO IN TIC. 12.

a An actor, qui nihil probavit, possit deferre reo hoc juramentum iudiciale, sit ut reus cogatur iurare vel referre, latè in utraque partem disputat Iason in repetit. l. Admonendi num. 71, cum duob. seqq. D. De iure iur. Ad id quod lectorum dubium relinquat. Verior tamen est sententia Panormiz ad c. fin. num. Ext. De iure iur. quod scilicet reus eo onerari non possit: est enim juris regula, Actore non probante omninò absolvimur debere, d. c. fin. & l. Qui accusare, C. De edendo.

Excipe casum quando quis propriam scripturam negat, in §. si tamen quisquam Nov. 37, de instrum. cautela.

